

دیدگاه های موسسین شبکه حامیان کار سالم

با توجه به برگزاری دومین جشنواره کار سالم و همایش ارتقای سلامت و ایمنی محیط کار، با خبر شدیم این رویداد از امسال با ساختاری جدید متشکل از انجمن ها و موسسات علمی و فرهنگی فعال در عرصه سلامت و ایمنی کشور و با عنوان «شبکه حامیان کار سالم» تداوم خواهد یافت. لذا بر آن شدیم تا نظرات موسسین این شبکه که به عنوان اولین ساختار غیردولتی که در زمینه سلامت و ایمنی و با رویکردی علمی- فرهنگی فعالیت خواهند کرد را جویا شویم.

کار سالم

مصاحبه با جناب آقای دکتر داود شجاعی زاده
مدیر گروه آموزش و ارتقای سلامت دانشگاه علوم پزشکی تهران

■ رویکردهای ارتقای سلامت بر سلامت و ایمنی محیط کار چه تاثیری خواهد داشت؟

پروفیسور شجاعی زاده: از اواخر دهه ۶۰ با شکل گیری خانه های بهداشت کار و پس از آن تشکیل واحدهای بهداشت حرفه ای در سازمان ها و صنایع توجه برنامه ریزان به ایجاد حداقل های لازم برای حفظ سلامت کارکنان معطوف بود، لذا در حوزه سلامت و ایمنی محیط کار رویکردها غالباً تحت نفوذ رویکرد زیست پزشکی است که تصور می شود مشتریان (کارکنان و سازمان) باید تابع اوامر متخصصان باشند. این مدل تک صدایی پزشکی، اغلب به صورت مداخلات پزشک یا کارشناس برای کارکنان انجام می شود. اما امروزه ثابت شده است که سلامت در ورای مرزهای سنتی بخش سلامت و درمیان کار و زندگی روزمره کارکنان توسعه می یابد؛ لذا از سه سال گذشته ما نیز به این مسئله توجه کرده ایم و با الگوبرداری از مدل های ارتقای سلامت و طراحی یک مدل بومی و منعطف برای سازمان های ایرانی حرکتی نوین را در این حوزه آغاز کرده ایم.

تحوالات در محیط های کاری ناشی از ورود تکنولوژی های جدید، بر محیط های فرهنگی- اجتماعی- اقتصادی و گرایشات روانی و الگوهای رفتاری افراد تاثیر می گذارند این تاثیرات موجب تغییر در سبک زندگی و کار مردم در جامعه خواهد شد. انتظار جامعه از صنعت دیگر فقط تولید با هر هزینه مادی و اجتماعی نخواهد بود، بلکه موضوعات دیگری مانند کیفیت برتر، تولید پاک تر و

ایمنی بیشتر مورد توجه قرار خواهند گرفت. درحالی که علل وقوع بیش از ۸۰٪ حوادث را خطای انسانی و رفتارهای فردی شامل می شود، کمترین اقدامات موثر را برای اصلاح این رفتارها و گسترش فرهنگ ایمنی مناسب در سازمان ها بکار برده ایم، از این رو با اشراف به عوامل خطر در محیط های کاری لازم است با نگاهی جامع نگر در طراحی برنامه های ایمنی و بهداشت شغلی؛ نظامی فراگیر و هدف مند برای ایجاد شیوه های کاری سودمند برای سلامت و ایمنی و توانمندسازی جامعه در دستیابی به "کار سالم" ترتیب داده شوند. لذا برای ایجاد یک رویکرد با "تاکید بر انسان سالم" و توجه به "سلامت همه جانبه"، بایستی به عوامل زیر توجه ویژه ای داشته باشیم:

- ۱- توجه به نقش تصمیمات و عملکرد مدیران و رهبران سازمان ها در تدوین خط مشی ها و استراتژی ها، فرهنگ سازمانی و مسئولیت های اجتماعی سازمان در ارتباط با سلامت و ایمنی کارکنان، ذی نفعان و جامعه.
- ۲- توجه به نقش توانمندسازی، انگیزش و مشارکت منابع انسانی و ذی نفعان در ارتقای سلامت و ایمنی محیط کار و زندگی شان.
- ۳- تدوین و پایش برنامه های به هنگام سلامت و ایمنی مبتنی بر شواهد و نیازهای ذهنی و عینی سازمان ها و پایش منظم آن.
- ۴- ایجاد فرآیندهای سیستماتیک در کاربرد استانداردهای متداول و روز دنیا برای تولید محصولات و خدماتی که کمترین ریسک سلامت و ایمنی را برای کارکنان، ذی نفعان و جامعه داشته باشند
- ۵- توجه به نتایج اولیه، بروندادهای ذهنی، حدواسط و نتایج برنامه های ایمنی و بهداشت حرفه ای جهت ارائه ی شفاف دست آوردها و فرصت های بهبود به ذی نفعان و جامعه.

■ استاد حضرتعالی به عنوان یک متخصص ویژگی های برنامه های ارتقای سلامت را برای محیط کار چه می دانید؟
 پروفیسور شجاعی زاده: برنامه های ارتقای سلامت با برقراری ارتباط استراتژیک برای سلامت و ایمنی، از طریق توانمندسازی مردم در تغییر رفتارشان و تسهیل تغییرات اجتماعی، در ارتقای سلامت و ایمنی مردم و جوامع اثرات انکار ناپذیری در حوزه سلامت جوامع برجای گذاشته است؛ لذا با اجرای برنامه های ارتقای سلامت و ایمنی در محیط کار، احتمال موفقیت برنامه های ایمنی و بهداشت شغلی افزایش می یابد، زیرا برخورداری از استراتژی های مناسب هر جامعه برای سلامت و ایمنی محیط کار موجب افزایش اثر بخشی آن می شود. این برنامه ها با تکیه بر شواهد موجود براساس ساختارها و نیازهای سازمان های ایرانی از یک سو و ایجاد فضای لازم برای برقراری ارتباط استراتژیک سازمان و کارکنان موجب هدایت برنامه در راستای تحقق اهداف مورد نظر می شود و علاوه بر این در همراهی و هماهنگی ذینفعان و همبستگی اجزای مختلف یک برنامه بهداشتی و ایمنی نیز موثر است.

پروفیسور شجاعی زاده: هم اکنون در حوزه سلامت و ایمنی محیط کار رویکردها غالباً تحت نفوذ رویکرد زیست پزشکی است که تصور می شود مشتریان (کارکنان و سازمان) باید تابع اوامر متخصصان باشند. این مدل تک صدایی پزشکی، اغلب به صورت مداخلات پزشکی یا کارشناس برای کارکنان انجام می شود.

مصاحبه با جناب آقای دکتر محمدکمالی رئیس انجمن علمی آموزش بهداشت ایران

■ جناب آقای دکتر کمالی، به نظر شما هم اکنون برنامه های ارتقای سلامت جامعه دارای چه ویژگی هایی هستند؟
دکتر کمالی: سلامت در جوامع مختلف نه تنها به سلامت افراد بلکه به این مسأله بستگی دارد که جنبه های فیزیکی و اجتماعی آن جوامع، مردم را توانمند کند تا به گونه ای سالم زندگی کنند. در این میان دو عنصر سلامت و کیفیت زندگی با بسیاری از عوامل و سیستم های اجتماعی در جامعه وابسته است و تنها با سیستم های مراقبت پزشکی و بهداشتی مناسب در ارتباط نمی باشد. به نظر می رسد ایجاد گونه هایی از تغییرات در برخی از سیستم های خارج از بخش سلامت می تواند بطور مؤثر و کارآمدی نقش مهمی در بهبود سلامت بخش عظیمی از جامعه ایفا نماید. برای این کار آنها که به فکر بهبود سلامت افراد و گروه های در معرض خطر هستند، به این نتیجه رسیده اند که چنانچه بتوانند همکاری های خود را بیشتر کنند و حمایت ها را از محیط های اجتماعی و فیزیکی در جهت انجام تغییرات برای ارتقای سلامت، افزایش دهند، موفق تر خواهند بود. به این منظور باید سایر سیستم های اجتماعی درگیری بیشتری در تغییرات سلامت پیدا کنند که این امر مستلزم اجرای مداخلات جامع با راه کارهای متعدد مداخله ای مانند مداخلات آموزشی، سیاسی و محیطی در موقعیت های مختلف مانند جامعه، مانند مراکز ارائه خدمات بهداشتی درمانی، مدارس، دانشگاه ها و محیط های کار می باشد. از این رو وجود برنامه های آموزش سلامت مبتنی بر جامعه می توانند فرصت های مناسبی را برای دسترسی به مردم در خارج از موقعیت های سنتی و معمول ارائه مراقبت های بهداشتی و افزایش موقعیت های مرتبط با سلامت در بیرون بخش سلامت تامین نمایند.

از این منظر برنامه های آموزش سلامت مبتنی بر جامعه برای پیشگیری از بیماری ها و ارتقای سلامت و کیفیت زندگی طراحی می شوند. یکی از موقعیت های بسیار مناسب برای اجرای برنامه ها و سیاست های آموزش سلامت و اقدامات محیطی حامی سلامت، موقعیت محیط کار می باشد که مدیران، کارکنان و نیز کل جامعه از آن منتفع می شوند. مشاهده بالا رفتن هزینه مراقبت های بهداشتی و نیز با افزایش بیماری های حاد و مزمن قابل پیشگیری، ضرورت اجرای برنامه جامع ارتقای سلامت در محیط کار خود را بیش از گذشته نمایان می سازد.

از این رو برنامه های ارتقای سلامت در محیط کار را می توان مجموعه فعالیت های مشترکی دانست که برای کاهش هزینه مراقبت های بهداشتی، بهبود روحیه کارکنان، کاهش غیبت از محل کار و بهبود رفتار همراه با افزایش کارایی کارکنان صورت می گیرد. حال چنانچه آن را در کنار تعریفی از ارتقای سلامت به معنای فرآیند قادرسازی مردم برای افزایش کنترلشان بر سلامت و نیز قادرسازی آنان برای بهبود سلامتشان، قرار دهیم به اهمیت آموزش سلامت در محیط کار پی می بریم. برای رسیدن با ارتقای سلامت لازم است ضمن ارائه آموزش های سلامت، خدمات بهداشتی مناسبی هم ارائه شود و در کنار این دو سیاست های همگانی و اقدامات محیطی هم صورت پذیرند.

■ جناب آقای دکتر کمالی، به نظر شما بهترین رویکرد برای ارتقای سلامت و ایمنی در محیط کار چیست؟
در حال حاضر تاکید ویژه ای برای برقراری ارتباطات استراتژیک در جهت ارتقای سلامت در جوامع وجود دارد، این رویکرد دارای خصوصیات ویژه، ممتاز و مهمی است به عبارتی: در گذشته خدمات بهداشتی اغلب مجزا و کمتر ادغام یافته بودند. امروزه اغلب انواع مختلف خدمات سلامت به صورت ادغام یافته ارائه می شوند. امروز نیازمند آنیم علاوه بر اینکه فردی متخصص خدمات تخصصی آموزش سلامت را ارائه نماید باید نقش ارائه دهنده خدمات سلامت نیز در آموزش سلامت پررنگتر از گذشته دیده شود. به عبارتی لازم است تا همه عناصر مؤثر در ارائه خدمات بهداشتی درمانی و توانبخشی، خود به گونه ای آموزش دهنده سلامت باشند. بدیهی است این گونه خدمات ادغام یافته تاثیرات بسیار مطلوبی بر جای خواهند گذاشت.

امروزه از کانال‌های ارتباطی به صورت همزمان استفاده می‌شود یعنی در قالب برنامه‌ای استراتژیک، از انواع رسانه‌های ارتباط جمعی، کانال‌های مبتنی بر جامعه و بین فردی استفاده می‌شود که هم افزایی تاثیر آنها را در پی دارد. استفاده تنها از یک مجرای اطلاع رسانی پدیده‌ای است دوران خود را سپری نموده است. استفاده از چند کانال ارتباطی و درگیر نمودن حواس بیشتر مسلماً تاثیر بهتری در یادگیری خواهد داشت.

امروزه نقش رسانه‌های دیجیتال بسیار برجسته شده و فناوری‌های نوین ارتباطی امکان دسترسی خلاقانه به بخش‌های بیشتری از مخاطبان را فراهم ساخته است. اینترنت به عنوان یکی از ضروریات زندگی امروزه راه را برای برقراری ارتباط هر چه سریع‌تر، ارزان‌تر و مناسب‌تر به گونه‌ای باز نموده است که تا بحال دیده نشده است. گسترش استفاده از این گونه رسانه‌ها توسط مردم فرمول‌های مناسب و جدیدی را برای گسترش آموزش‌ها فراهم ساخته است. تکنولوژی استفاده از ارسال پیام‌های متنی، تصویری و صوتی از طریق گوشی‌های همراه نیز از همین مسیر قابل بررسی و تدبیر است که می‌تواند زمینه‌های متعدد و جدیدی را در آموزش سلامت فراهم نماید.

عدم تمرکز امروزی، موجب جابجایی قدرت کنترل و تصمیم‌گیری از مراجع دولتی به جوامع محلی شده است. در این میان استفاده هر چه بیشتر از سازمان‌های غیردولتی توصیه شده و روندی افزایشی داشته است. این امر باعث شده است تا در همه مراحل آموزش از طراحی تا اجرای برنامه‌ها، این گروه‌ها نقش بیشتری کسب نمایند. عدم تمرکز باعث ارتقای خلاقیت‌ها و ایده‌های نو در برنامه‌های مختلف آموزشی می‌گردد که در نتیجه می‌تواند زمینه‌ای برای توسعه برنامه‌های آموزش سلامت در ارکان مختلف جامعه باشد.

■ با توجه به رویکرد‌های نوین برای ارتقای سلامت جامعه، چه رویکردهایی برای برنامه‌ریزی این اقدامات وجود دارد؟ دکتر محمد کمالی، رئیس انجمن علمی آموزش بهداشت ایران: همانگونه که پیش از این هم اشاره کردم، اکنون بیش از هر زمان دیگری ثابت شده است که سلامت در لایه لای کار و زندگی روزمره مردم و به دست آنها شکل می‌گیرد و دوام می‌یابد و نه به دست ارایه‌دهندگان خدمات بهداشتی و پزشکی. البته این به معنای انکار نقش آنان در ارتقای سلامت جامعه نیست. لیکن مدل‌های کنونی ارتقای سلامت آنقدر که به مشارکت افراد جامعه در ارتقای سلامت خود و جامعه‌شان اهمیت قابل است برای نفراط ارائه دهنده خدمات پزشکی و بهداشتی یا توانبخشی نقشی قابل نیست. از این رو در هر برنامه‌ای برای ارتقای سلامت لازم است تا نقش بی‌بدیل مردم و افراد جامعه بخوبی ملاحظه شود و از آنان خواسته شود که این نقش را به بهترین وجه ایفا نمایند.

امروز توجه بیشتر به ارزشیابی و برنامه‌ریزی مبتنی بر شواهد، داده‌های مورد نیاز برای تصمیم‌گیری بهتر را فراهم می‌سازد. آنچه در گذشته اعمال می‌شد، بش از آنکه بر اساس شواهد و واقعیت‌ها باشد بر مبنای نظرات کارشناسی که ممکن بود سال‌های زیادی از ارائه آن می‌گذرد باشد. این امر باعث می‌شد تا برخی از برنامه‌ها صرفاً بر اساس یک دستورالعمل کلی به اجرا گذاشته شود که در اغلب موارد با توجه به تغییرات محیطی پاسخ مناسبی دریافت نمی‌کرد. امروزه شناخت دقیق جامعه و برنامه‌ریزی بر اساس شواهد موجود در جامعه در دستور کار برنامه‌ها است. هر جامعه مانند هر فرد دارای خصوصیات ویژه‌ای است که باید بر اساس آنها برنامه‌ریزی و اقدام نمود. دیگر دوران دستورالعمل یکسان برای حل همه امور کارایی ندارد و باید نسبت به هر جامعه و موقعیتی بر اساس ویژگی‌های آن اندیشید و برنامه‌ریزی و اقدام نمود.

و در آخر: با این شناخت از وضعیت موجود، معتقدیم برای ارتقای سلامت و ایمنی در جامعه ما نیز رویکردهای جامعه‌محور ارتقای سلامت در تمام حوزه‌ها بخصوص در سلامت و ایمنی محیط کار می‌تواند آثار شگرفی ایجاد کند.

دکتر کمالی: اکنون بیش از هر زمان دیگری ثابت شده است که سلامت در لایه لای

کار و زندگی روزمره مردم و به دست آنها شکل می‌گیرد و دوام می‌یابد و نه به دست

ارایه دهندگان خدمات بهداشتی و پزشکی.

مصاحبه با جناب آقای دکتر ناصر الهی، رییس انجمن علوم ایمنی ایران

■ جناب آقای دکتر الهی، وضعیت کشور را در حوزه سلامت و ایمنی و بطور کلی HSE (سلامت، ایمنی و محیط زیست) چگونه ارزیابی می کنید؟

دکتر الهی: در حال حاضر فعالیت‌های موثر در سلامت و ایمنی محیط کار؛ اقدامات و کنترل‌های بهداشت حرفه‌ای، معاینات طب کار و بازرسی‌های ایمنی را شامل می‌شود که زیر نظر مراجع مربوطه صورت می‌گیرند. علی‌رغم اقدامات بسیاری که پس از انقلاب به منظور گسترش سیستم شبکه در ارائه خدمات سلامت کشور صورت گرفته، اما وقوع حوادث و بیماری‌های شغلی در کشور سیری صعودی داشته است؛ لذا حال که کشور با جهش‌های بلندی به سوی توسعه اقتصادی و صنعتی شدن گام بر می‌دارد تحولات محیط‌های کاری ناشی از ورود تکنولوژی‌های جدید در مناطق مختلف کشور بر محیط‌های فرهنگی-اجتماعی-اقتصادی و محیط فیزیکی، گرایش‌های روانی و الگوهای رفتاری افراد تاثیر می‌گذارد. مشکل اصلی این است که برنامه‌های مختلف از جمله OHSAS بر اساس ساختارهای اجتماعی-فرهنگی و سازمانی کشورهای توسعه یافته طراحی شده‌اند و در این برنامه‌ها کمتر به فرهنگ ایمنی و نحوه ترغیب‌های اجتماعی، سازمانی و فردی برای سلامت و ایمنی و بخصوص نقش‌های رهبران سازمانی و نقش‌های کارکنان پرداخته شده است، به عبارتی برنامه‌های فعلی مدیریت HSE ایمنی و بهداشت شغلی و محیط با این پیش فرض طراحی می‌شوند که همه ذی‌نفعان پذیرفته‌اند که به سلامت و ایمنی محیط کار متعهد باشند، در حالی که در سازمان‌ها و صنایع ما در عالم واقع این موضوع اینگونه نیست. لذا در برنامه شبکه کار سالم ما بر این باوریم در دوره‌ای که ما در عصر ارتباطات هستیم، برای ارتقای سلامت و ایمنی در محیط کار نیز باید از حرکات تک صدایی خودداری کنیم و به سوی ارتباطات دو سویه در جامعه و محیط کار برویم.

بنابراین جهت تاکید بر رویکرد "انسان سالم و سلامت همه جانبه" برای انطباق با شرایط جدید و اصلاح سبک‌های مدیریت سازمانی و ایجاد تغییرات متناسب در سبک‌های کار و زندگی مردم در جامعه بایستی برنامه‌هایی هدفمند را دنبال نماییم. از این رو بازنگری در برنامه‌های سنتی ایمنی و بهداشت شغلی کشور اجتناب ناپذیر خواهند بود؛ بدیهی است هرگاه بتوانیم با توانمندسازی و ایجاد تغییرات پایدار رفتاری در کارکنان و رهبران سازمانی، سلامت و ایمنی را به عنوان بخشی از فرهنگ کاری استقرار دهیم. انتظارات ما برای دستیابی به "کار سالم" دور از دسترس نخواهند بود.

■ شما به عنوان رییس انجمن علوم ایمنی راه‌های برون رفت از وضعیت فعلی را چه می‌دانید؟

دکتر الهی: بدین جهت همان گونه که برای برنامه پنجم پیشنهاد شده و در ملاقات اخیر با ریاست محترم سازمان محیط زیست (آقای مهندس محمدی زاده) ایشان نیز تاکید فرمودند. لازم است NGO هایی که در زمینه‌های مختلف HSE فعالیت می‌کنند، هرچه سریع‌تر نسبت به تشکیل نظام مهندسی HSE اقدام نمایند و نسبت به تربیت متخصصان مورد نیاز سازمان‌ها و صنایع به ایمنی‌های تخصصی مورد نیازشان (مانند ایمنی نفت، ایمنی ساختمان و...) از طریق فراهم کردن دوره‌های آموزشی، اقدام نمایند. همینطور با کمک NGO های ایمنی، دانش و فرهنگ ایمنی را در کشور گسترش بدهند. پس از آن نیز با کمک افراد آموزش دیده همین NGO های ایمنی، از طریق نظارت، مشاوره، آموزش و تحقیقات و زیر نظر سازمان نظام مهندسی HSE (پس از تشکیل) انتقال دانش نمایند. خلاصه کلام اینکه باید نسبت به حفظ نیروی انسانی که سرمایه اصلی کشورمان جهت تحقق برنامه‌های چشم‌انداز ۲۰ ساله می‌باشند، اقدام نمود. در غیر این صورت نه تنها برنامه‌های چشم‌انداز ۲۰ ساله در مقابل حوادث صنعتی و طبیعی چون زلزله، جاده‌ها و... آسیب پذیر خواهد بود، بلکه هرچه در انجام تحقق برنامه‌های چشم‌انداز تلاش کنیم،

مصاحبه با آقای دکتر شهرام رفیعی فر، مشاور دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت بهداشت - عضو شورای سیاستگذاری جامعه ایمن شهر تهران - معاون پژوهشی موسسه بین المللی سلامت پروفیسور سمیعی

■ نقش ایجاد شبکه های ارتباطی برای ارتقای سلامت و ایمنی در محیط کار چیست؟

دکتر رفیعی فر: در رویکردهای سنتی ایمنی و سلامت شغلی، بیشتر به شرایط پر خطر موجود در محل کار و بیماری های ناشی از آنها توجه می شد. اخیراً نیز برخی سازمان ها که از توانایی مالی و علمی بیشتر برخوردار هستند در برنامه های خود توجه به سلامت عمومی کارکنان برای کاهش غیبت از کار و نیز کاهش هزینه های درمانی را با اجرای مداخلات فردی برای تغییر شیوه زندگی مورد توجه قرار داده اند. اما برای ارتقای واقعی سلامت و ایمنی در محیط کار، مداخلات فردی (که هر فرد را به تنهایی هدف قرار می دهد) به تنهایی مؤثر نیستند و باید به همراه چنین مداخلاتی، نسبت به تغییر فضای کار و محیط اجتماعی و اقتصادی آن اقدام نمود. این مهم، میسر نمی شود جز با توسعه روابط افقی و عمودی در محل کار به نحوی که هر یک از کارکنان در ارتباطات خود با کارفرمایان، همکاران، پرسنل تحت امر، خانواده، جامعه و جهانی که در آن زندگی و کار می کند بازنگری کند و روابطی مبتنی بر احترام متقابل و ارزش های انسانی با دیگران برقرار نماید.

چنین کاری مستلزم تقویت مهارت های ارتباط بین فردی و سازمانی و نیز توسعه شبکه های ارتباطی در درون و بیرون سازمان است. در چنین شرایطی هر یک از اعضا در جریان تلاش سایر اعضای شبکه قرار می گیرد و خود به عنوان فردی از این شبکه احساس هویت و ارزش می کند. در این شبکه هیچ یک از اعضا تنها نیست و هر یک از اعضا از سرمایه حضور دیگران در اقدام روبه رشد برای ارتقای سلامت و ایمنی سود می برد و به این ترتیب سرمایه اجتماعی افزایش یافته و خشونت و بیماری کاهش می یابد.

■ فواید ایجاد این شبکه را برای سازمان ها در چه می دانید؟

دکتر رفیعی فر: بدیهی است که با اصلاح روابط کارفرما با کارمند/کارگر، شرکت/سازمان با مشتریان و جامعه می توان رضایت هر یک از این افراد/نهادها را از خدمات/محصولاتی که مبادله می شود، تضمین نمود که این عامل ضمن افزایش سود شرکت/سازمان موجب تقویت چهره اجتماعی آن و تقویت برند مربوطه در جامعه می گردد. چنین شبکه ای به شفافیت و پاسخگویی شرکت/سازمان نیز کمک می کند و بدون شک شبکه ای که مبتنی بر ارزش های انسانی و روابط برد/ برد اعضا بنا می شود موجب ارتقای مستمر کیفیت خدمت/محصول نیز می شود.

بنابراین چه برای ارتقای عادلانه سلامت و ایمنی سازمان/کارکنان (و خانواده آنها) و چه برای افزایش بهره وری/تولید/سود/اعتبار اجتماعی و تقویت برند و چه برای ارتقای مستمر کیفیت محصول/خدمت یک سازمان نیازمند ایجاد و تقویت روابط افقی و عمودی در سازمان ها و تداوم ارتباطات مذکور در قالب شبکه های ارتقای سلامت و ایمنی هستیم.

مصاحبه با آقای مهندس مسعود مطلبی قاین، مدیرعامل موسسه کار سالم و دبیر شبکه حامیان کار سالم

■ چارچوب تئوریک برنامه های کار سالم برای ارتقای سلامت و ایمنی در محیط کار چیست؟ مهندس مطلبی: مدل ها و چارچوب های تئوریک کار سالم در برنامه ریزی استراتژیک برای ارتقای سلامت و ایمنی محیط کار متعدد و متنوع اند، که از برنامه هایی مبتنی بر تغییر رفتارهای فردی تا ایجاد اصلاحات ساختاری در سازمان را می تواند شامل شود. در شبکه کار سالم تاکید داریم؛ اتخاذ همزمان سیاست های حامی سلامت و ایمنی و برقراری ارتباط استراتژیک برای تغییر رفتارهای فردی، گروهی و سازمانی اغلب موثر بوده و موجب تقویت هنجارهای بهداشتی و ایمنی در محیط کار و جامعه می شوند که در دراز مدت نیز تقویت سیاست ها و برنامه های موثر بهداشتی و ایمنی را در پی خواهد داشت. لذا رویکردهای ارتقای سلامت، نقش مهمی در ایجاد یک محیط قادر کننده و نیز حمایت کننده از رفتارهای جدید فردی و سازمانی را دارند. جلب حمایت همه جانبه نیز عنصری کلیدی در فرایندهای کار سالم است که به پایداری برنامه های مورد نظر کمک می کند.

لذا یک برنامه ارتقای سلامت و ایمنی محیط کار باید دربرگیرنده؛ داده های علمی کافی و مبانی تئوریک، چشم انداز مناسب، اهداف اختصاصی واقعی، تحلیل منابع و تنگناهای فردی و سازمانی و مشارکت فعال افراد کلیدی و ذی نفعان سازمان باشد. به عبارت دیگر کار سالم برای ارتقای سلامت و ایمنی در محیط کار؛ علاوه بر مبانی تئوریک، از داده های علمی و حقایق موجود برای تعیین چشم انداز بلند مدت برنامه و اهداف سازمانی و رفتاری مبتنی بر واقعیت استفاده می کند. برای این منظور برنامه ارتقای سلامت و ایمنی محیط کار باید؛ به دنبال نتایج مشخص و علمی باشد، مشتری محور و مشارکتی باشد، مبتنی بر سود، مرتبط با سیستم ارائه خدمات بوده، از چند کانال ارائه شود، کیفیت بالایی داشته، ترویجی و حمایتی باشد، قابل سنجش باشد، برنامه ای بلند مدت و در نهایت از نظر هزینه اثر بخش باشد. ما بر این باوریم برنامه های ایمنی و بهداشت کار باید مورد اجماع تمامی ذی نفعان باشد، منطبق بر نیازهای مخاطبان باشد و مهم تر از همه اینکه شرکا را درگیر نماید؛ این برنامه ها باید تصویری ذهنی از وضعیت دلخواه آتی ارائه نموده و در برگیرنده ارزش ها و باورهای عمده و مشترک اعضای سازمان باشد. از آن جا که کارکنان و خانواده هاشان باید به عنوان منابع سلامت و ایمنی اقدام نمایند، لذا برنامه کار سالم برای ارتقای سلامت و ایمنی محیط کار نه فقط بر ابعاد مشکل موجود توجه و تاکید دارد بلکه بر امکان ایجاد آینده ای بهتر برای کارکنان تاکید و توجه دارد.

امروزه بنگاه های اقتصادی و صنعتی کشور در چالش با فرایند جهانی شدن نیازمند منابع انسانی توانمند و سالم اند تا با اتکاء به این قابلیت ها بتوانند با رقبای داخلی و خارجی خود رقابت نمایند. بدیهی است ارتقای بهره وری و کیفیت در سازمان ها بردوش مردان و زنانی است که خود از سلامت و ایمنی برخوردار باشند. لذا هرگاه سخن از "توسعه ی پایدار" به میان می آید باید به سلامت و ایمنی منابع انسانی نگاهی ویژه داشت، از این رو:

"کار سالم" راهی است، که سازمانی توانمند با مشارکت کارکنانی توانمند انتخاب و طی می کنند تا با ارتقای سلامت و ایمنی محیط کار و زندگی خود به جامعه ای توسعه یافته و متعالی برسند.

■ آقای مهندس مطلبی، به عنوان دبیر شبکه حامیان کار سالم چه اقداماتی را در دست اجرا دارید؟

مطلبی: بر این اساس، و با عنایت به مفاهیم توسعه ی پایدار و محوریت انسان در این فرایند و در جهت فرهنگ سازی و ارزش گذاری به سلامت و ایمنی نیروی کار، جامعه، محصولات و خدمات سازمان ها؛ موسسه ارتقاپ کار سالم طرح ایجاد شبکه ای یک پارچه ای از سازمان های مردم نهاد را به منظور هماهنگی و هم افزایی در زمینه برنامه های سلامت، ایمنی و محیط زیست و برگزاری جایزه ای در این خصوص با عنوان "جایزه کار سالم" را مطرح و به شماره ی ۱۱۰۸۳ در کتابخانه ملی ایران ثبت نموده است. این ایده مورد استقبال جمعی از اساتید دانشگاه ها و متخصصان و همکاران در عرضه ی سلامت و ایمنی محیط کار قرار گرفت. نظام نامه شبکه کار سالم تصریح دارد در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اهداف بلند برنامه چهارم توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور و تاکید بر خصوصی سازی، همچنین عزم دولت محترم مبنی بر کوچک سازی پیکره دولت این برنامه توسط بخش خصوصی تدوین و اجرا می گردد. به این منظور پس از پایلوت طرح اولیه در ۳۰ صنعت کشور با کمک وزارت صنایع و اجرای بخش بیان تجربیات در جشنواره دوم، هم اکنون با تشکیل شبکه حامیان کار سالم در نظر داریم برای سال آینده (جشنواره سوم) که طبق معمول در هفته صنعت و معدن برگزار خواهد شد نسبت به ارزیابی و معرفی سازمان ها و صنایعی که با برنامه هایی جامعه محور از سلامت و ایمنی کارکنان و جامعه شان حمایت می کنند را معرفی کنیم. البته برنامه های ارزیابی و پایش فعالیت های این سازمان ها را انشالله پس از جشنواره امسال را از طریق سایت شبکه اعلام خواهیم کرد. همچنین برای جشنواره سوم، مسابقه عکاسی با موضوع سلامت و ایمنی محیط کار و سایر برنامه های فرهنگی هم خواهیم داشت.

